

Asia: VN/7491/2024

Vanhojen metsien kriteerit Suomessa

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kaakkois-Suomen ELY-keskus

Lausunto

6.8.2024

KEHA/44889/2024

Ympäristöministeriön lausuntopyyntö 11.6.2024 Luonnontilaisten ja vanhojen metsien kriteeristö

Asia:VN/7491/2024

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen lausunto koskien esitystä luonnontilaisten ja vanhojen metsien kriteereiksi Suomessa

Kaakkois-Suomen ELY-keskus kiittää tilaisuudesta lausua hallituksen esitykseen Vanhojen ja luonnontilaisten metsien kriteeristöä.

Vanhojen ja luonnontilaisten metsien suojelu on Euroopan unionin metsä- ja biodiversiteettistrategioissa todettu erittäin tärkeäksi luonnon kantokykyä tukevaksi toimeksi. Suuri osa unionin alueella tavattavasta luonnon monimuotoisuudesta ja erityisesti harvinaisesta sekä uhanalaisesta lajistosta linkittyy suoraan tai välillisesti luonnontilaisiin tai sen kaltaisiin metsiin. Myös ihmistoiminnan muuttamalla metsiköllä voi olla korkea ekologinen arvo, jos sillä on esimerkiksi jotain seuraavista; luonnossa harvinaiseksi käyneitä isoja vanhoja puita, monimuotoista lahoppuustoa tai uhanalaisten lajien elinympäristöjä ja seuralaislajistoa.

Suomen ympäristökeskus (SYKE) ja Luonnonvarakeskus (LUKE) ovat laatineet pääasiassa Fennoskandian alueella tehtyjen luonnontilaisia ja vanhoja metsiä käsitelleiden tieteellisten julkaisuiden tulosten pohjalta kehikon päätöksenteon tueksi (Suomen ympäristökeskuksen raportteja 2/2024). EU:n ohje kansallisten kriteereiden laadintaan on, että niiden tulee perustua tieteelliseen tutkimustietoon.

Suomi on osana unionia sitoutunut suojelemaan alueestaan 10 % tiukasti ja 20 % kevyemmin (EU:n biodiversiteettistrategia). Etelä-Karjalan alue on Suomen vähiten suojeltua. Maakunnan metsä- ja kitumaan pinta-alasta vain 2,3 prosenttia on tiukasti suojeltu, kun koko maassa vastaava prosentti on 10,8 (LUKE 2022). Myös Kymenlaaksossa suojelutilanne (3,8 %) on sekä valtakunnan että Etelä-Suomen keskitasoa (4,4 %) heikompi. Suomen luontopaneelin asiantuntija-arvion mukaan suojelun tulee jakautua tasaisesti suojelun vaikuttavuuden varmistamiseksi (Suomen Luontopaneelin julkaisu 4/2021: Metsäluonnon turvaava suojelun kohdentaminen Suomessa). Pohjois-Suomessa metsiä on suojeltu jo laajalti, kun taas Etelä-Suomen osalta suojelua on lisättävä ekologisesti riittävän minimitason saavuttamiseksi.

Suojelualueiden perustaminen on osa toimia, joita tehdään ihmisille kriittiseksi luonnonvaraksi tunnistetun luonnon monimuotoisuuden romahtamiskehityksen pysäyttämiseksi. Luonnonsuojelualueiden perustaminen on kaikista kustannustehokkain, ja myös laadullisesti paras tapa turvata monimuotoisuutta. Heikentyneitä elinympäristöjä voidaan kunnostaa ja uudiselinympäristöjä perustaa, mutta ne ovat laadullisesti ja kustannuksiltaan monin verroin luonnonympäristön suojelua huonompia vaihtoehtoja.

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen alueella on pitkät perinteet metsäteollisuudessa, jonka takia metsämme ovat keskivertoa tehokkaammassa talousmetsäkäytössä. Venäjän aloittaman hyökkäyssodan seurauksena teollisuuden käyttämän puun tuonti Venäjältä loppui, mikä on nostanut puun hintaa ja lisännyt entisestään hakkuupainetta kaakkoissuomalaisissa metsissä.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta Kaakkois-Suomen metsillä on valtakunnallisesti suuri merkitys myös sen vuoksi, että monien eteläisten eliölajien kannalta tärkeä alueiden kytkeytyneisyys Suomesta itään tapahtuu alueemme kautta. Esimerkiksi Kaakkois-Suomen Metso-ohjelman suojelualueilla tehdyn uhanalaisen lahopuukovakuoriais- ja kääpälajiston selvityksen kohteet sijaitsivat lähellä Venäjän rajaa, ja niiltä löytyi merkittävästi enemmän uhanalaislajistoa kuin muualla Suomessa. Tutkijoiden tulkinta on, että suojelun kohdentaminen itärajan tuntumaan näyttäisi uhanalaisen lajiston turvaamisen kannalta perustellulta (Siitonen, J., Penttilä, R. & Punttila, P. 2018. Uhanalaisten metsälajien inventointi ja esiintyminen METSO-ohjelman kohteilla. Lenninsiipi s. 14).

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen alueen metsät ovat valtakunnan keskimääräistä tasoa nuorempia ja vanhat sekä luonnontilaiset metsät ovat alueellamme harvinaisia ja pienialaisia. Jotta alueen luonnon monimuotoisuutta saataisiin turvattua, on erittäin tärkeää saada suojeltua merkittävä osa alueen jäljellä olevista luonnontilaisimmista ja vanhimmista metsistä. Hallituksen esityksen kriteerit

suojeltaville metsille ovat niin tiukat, että sen mukaisia vanhoja ja luonnontilaisia metsiä ei Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen alueella ole juuri lainkaan, ei edes nykyisillä suojelualueilla.

Tästä syystä Kaakkois-Suomen ELY-keskus katsoo, että alueensa vanhimmat metsät tulisi suojella ehdotettua alhaisemmilla ikä- ja lahoppukriteereillä, jotta alueella säilyisi vanhahkoa metsää. Tällaisesta metsästä kehitty jo kohtuullisessa ajassa ehdotettujen tiukempien kriteereiden mukaista vanhaa metsää. Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen alueelta on suorilla havaintoja suojeltujen kohteiden lahoppuun ja merkittävän lajiston lisäyksestä jo 10–15 vuoden aikajänteellä suojelualan perustamisesta.

Syken ja Luken raportissa on nostettu esille metsikön puuston ikäkriteerin ja lahoppukriteerin mahdollisuudesta kompensoida toisiaan tietyissä rajoissa. Eli jos ikäkriteeri ylittyy, voi se kompensoida vähäistä lahoppuun määrää ja toisinpäin. Hallituksen esityksessä tätä mekanismia ehdotetaan kitukasvuisille kasvupaikoille kuten kalliomänniköt sovellettavaksi vähäisen lahoppuun kriteerin lieventävänä tekijänä. Kaakkois-Suomen ELY-keskus toteaa, että kyseisenlainen mekanismi on hyvä ratkaisu saattamaan myös heikkotuottoisten kasvupaikkojen vanhat metsät suojelun piiriin. Lisäksi ELY-keskus ehdottaa mekanismin soveltamista myös toiseen suuntaan, eli kriteerin rajaa nuorempiin mutta runsalahoppuisiin kohteisiin. Tällaisia voivat olla esimerkiksi aiemmin vähäisessä metsätaloudekäytössä olleet rehevien kasvupaikkojen metsät, joilla keskimääräinen ikävaatimus ei täyty, mutta ekologinen potentiaali ja suojeluarvo on korkea. Näiden lisäksi myös metsät, joissa esitetty valtuuston keski-ikävaatimus ei täyty, mutta metsä kuitenkin sisältää runsaasti vanhempia aiemman puusukupolven puita esimerkiksi siemenpuuasennon tai luonnonhäiriön jäljiltä tulisi tulkita suojeltavaksi vanhaksi metsäksi vastaavan mekanismin kautta vanhojen puiden tuoman korkean suojeluarvon takia.

Hallituksen esityksestä ei käy yksiselitteisesti selväksi, kuinka nuorien luonnonmetsien kanssa aiotaan menetellä. Komission ohjeen mukaisesti myös kaikki hallituksen esityksen ehdotettuja kriteereitä nuoremmat ja vähälahoppuustoisemmat luonnonmetsät ja -metsiköt, kuten luonnonhäiriön (metsäpalo, myrsky) läpikäyneet, niukkakasvuiset kitumaan metsiköt ja maankohoamisen myötä syntyvät primäärisuknessiometsät tulee saattaa suojeluun.

Kaakkois-Suomessa on hyvin vähän valtion omistamia metsiä. Tästä syystä metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisessa yksityismetsillä on alueellamme erityisen keskeinen rooli. Lausunnolla olevassa esityksessä on mainittu, että yksityismaiden osalta suojelu perustuu jatkossakin vapaaehtoiseen suojeluun METSO-ohjelman keinoin ja toteutettavien alueiden rajauksesta sovitaan maanomistajien kanssa. Esityksestä ei ole suoraan pääteltävissä se, kuinka nyt lausuttavana olevat kriteerit vaikuttavat tapaan toteuttaa METSO-ohjelmaa tai ohjelman alueelliseen priorisointiin Suomen sisällä. Vaarana on, että suojelun painopiste siirtyy enemmän Pohjois-Suomeen, missä vielä on esitettyjen kriteerien mukaisia vanhoja metsiä. Vanhojen ja luonnontilaisten metsien kriteerit olisivat käyttökelpoinen väline myös yksityismetsien suojelun toteutuksen suunnittelussa ja suojelun suuntaamisessa, jos ikärajan asettamisessa erityisesti Etelä-Suomen osalta otettaisiin huomioon metsien ikärakenne. Kaakkois-Suomen ELY-keskus pitää tärkeänä, että riippumatta esitetyistä kriteereistä panostusta metsien suojeluun Etelä-Suomessa

lisätään alueilla, joilla paine metsien talouskäyttöön on kaikkein suurin, jotta luonnon monimuotoisuuden tavoitteiden, uhanalaisen lajiston ja teollisuuden puunkäytön turvaamista voidaan yhteensovittaa.

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen alueella puuston keskimääräinen ikä on tasaisesti laskenut johtuen voimakkaasta metsänkäytöstä, joka toistuvasti ylittää vuosittaisen kasvun. Hakkuut ovat ylittäneet suurimman ylläpidettävissä olevan hakkuukertymän keskimäärin kuudella prosentilla vuosina 2016–2022. Ongelma metsien nuorentumisessa ja vanhojen metsien harvinaistumisessa on erityisen paha Kaakkois-Suomessa. Jotta Etelä-Suomeen voisi syntyä nykyistä vanhempia metsiä, täytyy nykyiset alueen vanhimmat metsät suojella metsätalouskäytöltä.

Niittyniemi Visa
Kaakkois-Suomen ELY-keskus

Roininen Jussi-Tapio
Kaakkois-Suomen ELY